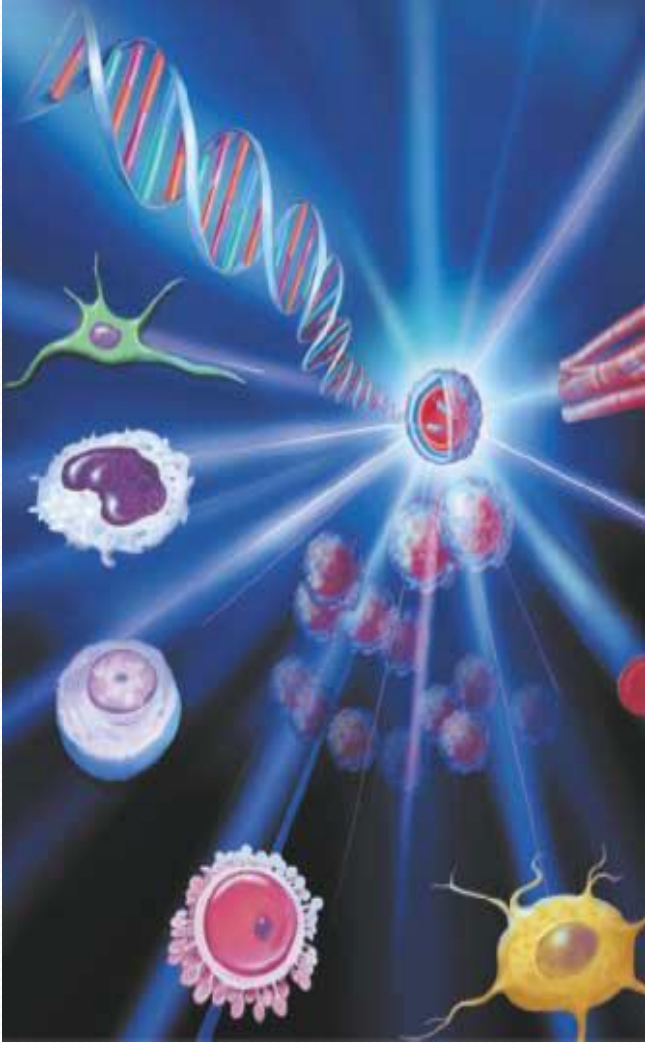

KÖK HÜCRE MANÜPÜLASYONLARI

Bio. Zerrin ERTAŞ
Gülhane Eğitim ve Araştırma
Hastanesi

KÖK HÜCRE NEDİR?

- Kök hücre, öncül bir hücredir.
- -Sınırsız bölünebilme,
-Kendini yenileme,
-organ ve dokulara dönüşebilme
yeteneğine sahiptir.

KÖK HÜCRE

GELİŞİMİNİN TARİHÇESİ

- ❖ 1960'lı yıllarda ameliyatla alınan kök hücreler,
- ❖ İlerleyen yıllarda vücutta dolaşan kandaki kök hücreler,
- ❖ 80'li yılların başında, yeni doğan bebeklerin kordon kanında da kök hücreler,
tedavide kullanılmaya başlanmıştır.
- ❖ 1998 yılında ABD'li bilim adamı James Thomson ve ekibi, ilk defa “insan embriyonik kök hücrelerini” laboratuvarda embriyondan ayıştırdılar ve çoğalttılar.

KÖK HÜCRE KAYNAKLARI

NAKİLLER İÇİN KULLANILAN KÖK HÜCRENİN OLASI 3 KAYNAĞI VARDIR

- **KEMİK İLİĞİ**
- **PERİFERİK KÖK
HÜCRE**
- **KORDON KANI**

KEMİK İLİĞİNDEN KÖK HÜCRE TOPLANMASI

- Genel anestezi
- Sınırlı kök hücre toplanır
- Yüksek enfeksiyon riski
- Engraftman süresi uzun

PERİFERİK KANDAN KÖK HÜCRE TOPLANMASI

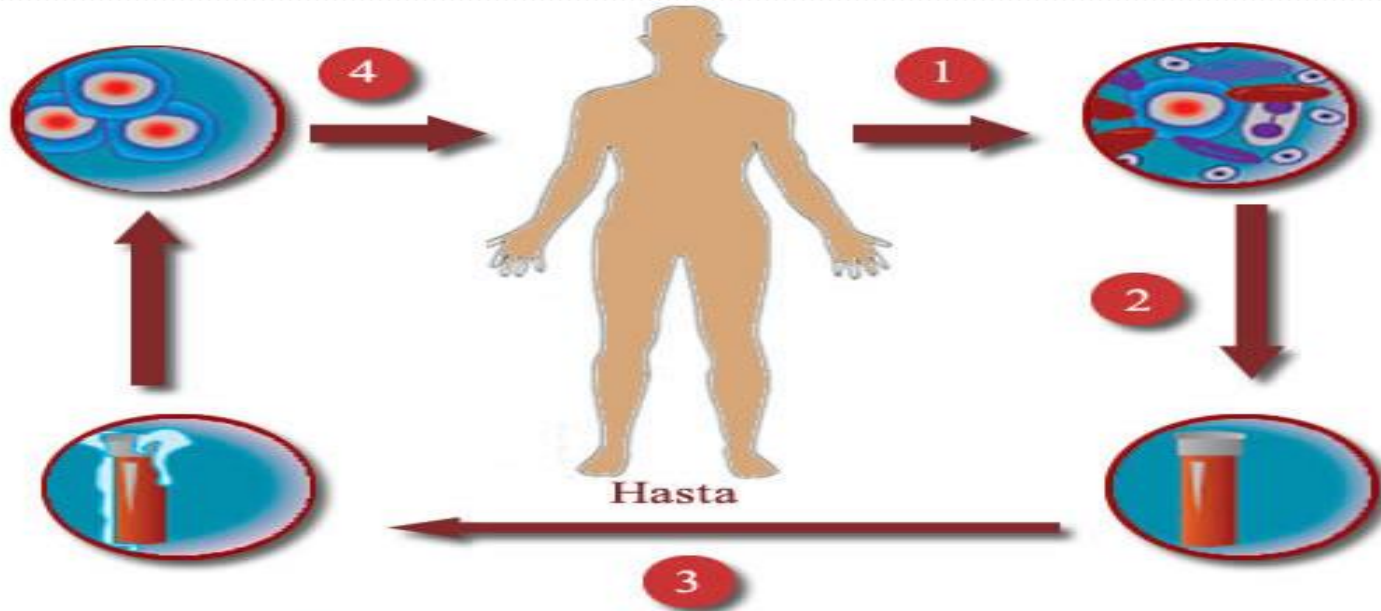
- Toplama işlemi kolaydır
- Genel anestezi gerektirmez
- Yüksek sayıda hücre toplanır
- Engraftman süresi kısadır
- GCS-F yan etkisi mevcut

KÖK HÜCRE NAKİL ÇEŞİTLERİ

- OTOLOG KÖK HÜCRE NAKLİ
- ALLOGENİK KÖK HÜCRE NAKLİ

OTOLOG KÖK HÜCRE NAKLİ

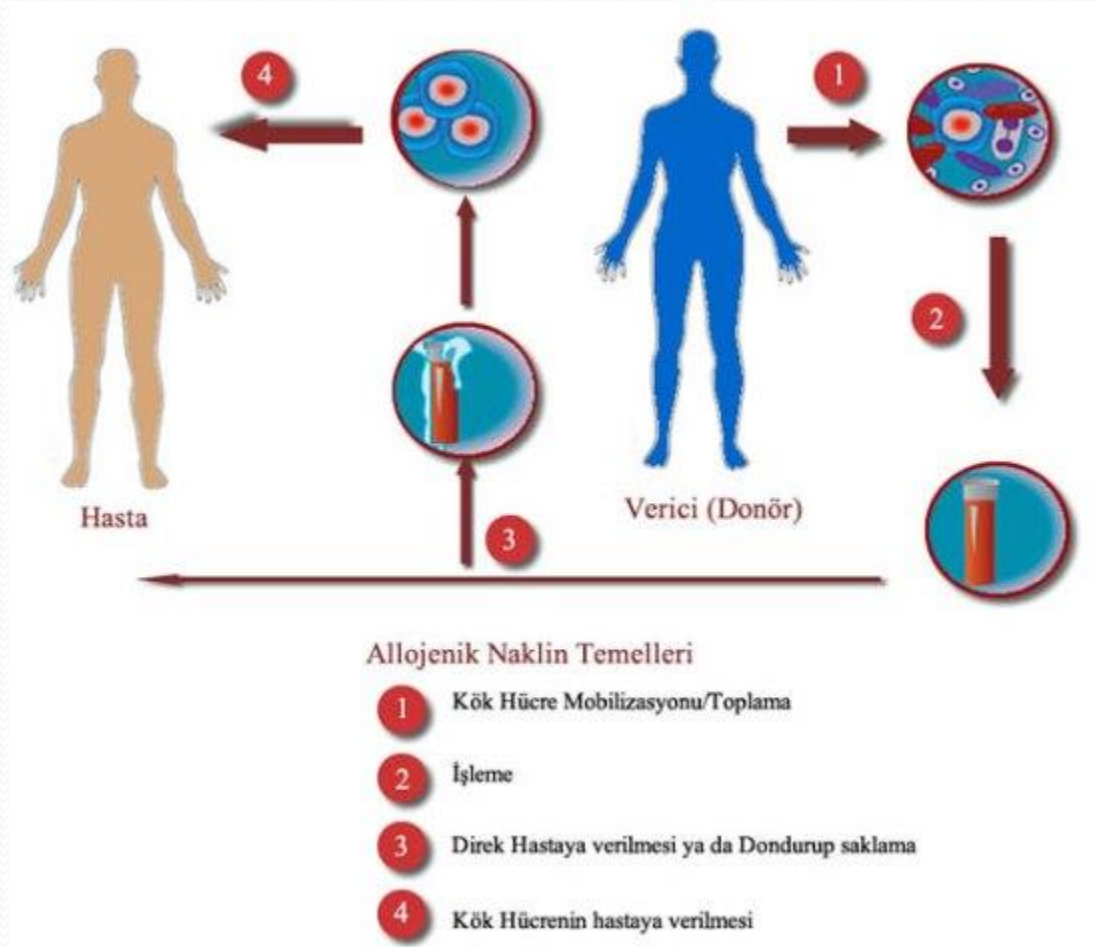
Otolog Naklin Temelleri

- 1 Toplama
- 2 İşleme
- 3 Dondurup saklama
- 4 Hastaya geri verme

- * Normal koşullarda hücre manipülasyonuna gerek yoktur.
- * Eğer manipülasyon ihtiyacı varsa bu “volüm azaltma” nedeniyle olabilir.

ALLOJENEİK KÖK HÜCRE NAKLİ

ALLOGENEİK NAKİLLERDE HANGİ KÖK HÜCRE KAYNAĞININ KULLANILACAĞI

- Kan grubu uyumu
- Vericinin sağlık durumu
- Verici tercihine göre belirlenir.

* Yüksek doz kemoterapinin etkinliğinden faydalanmanın yanı sıra GVT etkisi oluşturmak asıl hedeftir.

*Hücre manipülasyonuna gereksinim var.

ALLOJENEİK KÖK HÜCRE NAKLİNDE KARŞILAŞILAN SORUNLAR

ÜRÜN KAYNAKLI SORUNLAR

- Hemoliz
- Eritrosit engraftmanında
gecikme
- Graft reddi riski
- GVHH

ÇÖZÜM

- Plazma azaltımı
- Eritrosit azaltımı
- Hücre sel manipölasyonlar
  - Pozitif seleksiyon
  - Negatif seleksiyon

KORDON KANINDAN KÖK HÜCRE NAKLİ

-
- Doğum esnasında bebeğin göbek kordonundan elde edilir.
  - Allojenik kök hücre nakli için kullanılmak üzere kordon kanı bankalarında saklanır
  - Doku uygun akraba veya akraba dışı vericisi olmayanlarda tercih edilmektedir.
  - Ürün hacminin az olması kısıtlayıcı bir özelliktir.

-
- Göbek kordonu HKH'leri içinde bulunan eritrositlerin sayısı kriyoprezervasyon öncesinde ürünün hacmini standardize etmek amacıyla genellikle azaltılır.
  - Kordon kanında eritrositlerin azaltılması, diferansiyel sedimentasyon ve yoğunluk gradient santrifüjü ile gerçekleştirilir.

-
- İlk başlarda göbek kordonu ürünleri belirgin bir işleme tabi tutulmadan yalnızca kriyoprezervasyona tabi tutulurdu.
  - Daha sonra saklama alanlarındaki sınırlamalar nedeni ile bir çok laboratuvar plazma ve eritrositlerin hacmini azaltmak amacıyla işleme tabi tutmaya başladı.

-
- HKH(GK) ürünleri tipik olarak 20 mL'lik hacimlerde dondurularak saklanmaktadır.
  - Bu şekilde saklanan ünitelerde bulunan segmentler gerekli olduğunda doğrulama amacıyla yapılan ileri testleri mümkün kılmaktadır.

Elde yapılan işlemlerde

- plazma santrifüj ile eksiltilirken .
- Eritrositler HES sedimantasyon ile eksiltilmektedir

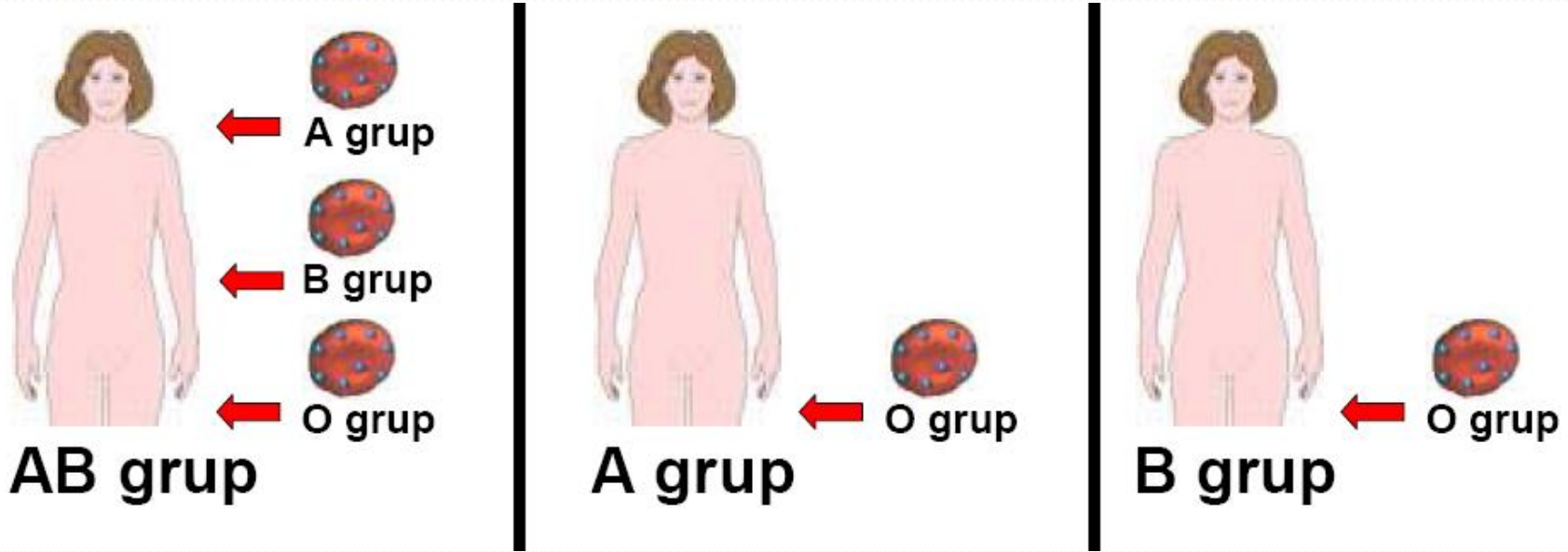

Kordon kanındaki MNH zenginleřtirmesini gerçekleřtirmek
için piyasada otomatik cihazlarda bulunmaktadır.

PLAZMA / ERİTROSİT DEPLESYONU

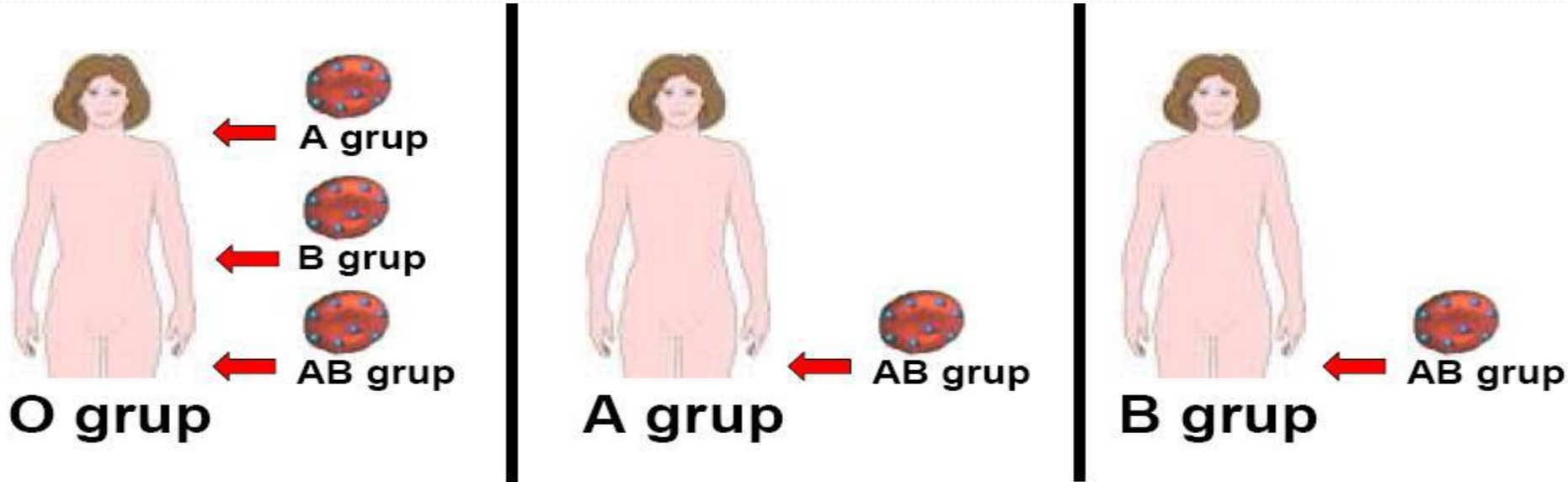
- Hematopoietik Kök Hücre Nakil Ürünlerinde;
- Alıcı ve donör arasında ABO uyumsuzluğu (%40-50)
  - Major uyumsuzluk → % 20-25
  - minör uyumsuzluk → % 20-25
  - çift yönlü uyumsuzluk → % 5

MİNÖR UYUMSUZLUK

- Burada sorun verici plazmasında bulunan antikorların alıcı eritrositlerinde akut ama düşük şiddetli hemolize neden olmasıdır.
- Bu tabloda geç hemoliz donör B lenfositlerinden salgılanmaya devam eden antikorlar nedeniyle oluşsa da karakteri kronik ve düşük şiddetlidir.
- **Üründen Plazma azaltımı yapılmalıdır.**

MAJOR UYUMSUZLUK

- Buradaki sorun ise alıcı plazmasında bulunan antikorların verici eritrositlerinde erken dönemde oluşturacağı akut ve şiddetli hemolizdir.
- Bu tablodaki sorun; bazen de donör kaynaklı eritrositlerin ortaya çıkması ile alıcı serumunda devam eden alıcı antikorlarının geç dönemde meydana getireceği kronik hemoliz ve eritrosit engraftmanındaki gecikmedir.
- Üründen Eritrosit azaltımı yapılmalıdır..

MİNÖR + MAJOR UYUMSUZLUK

A grup

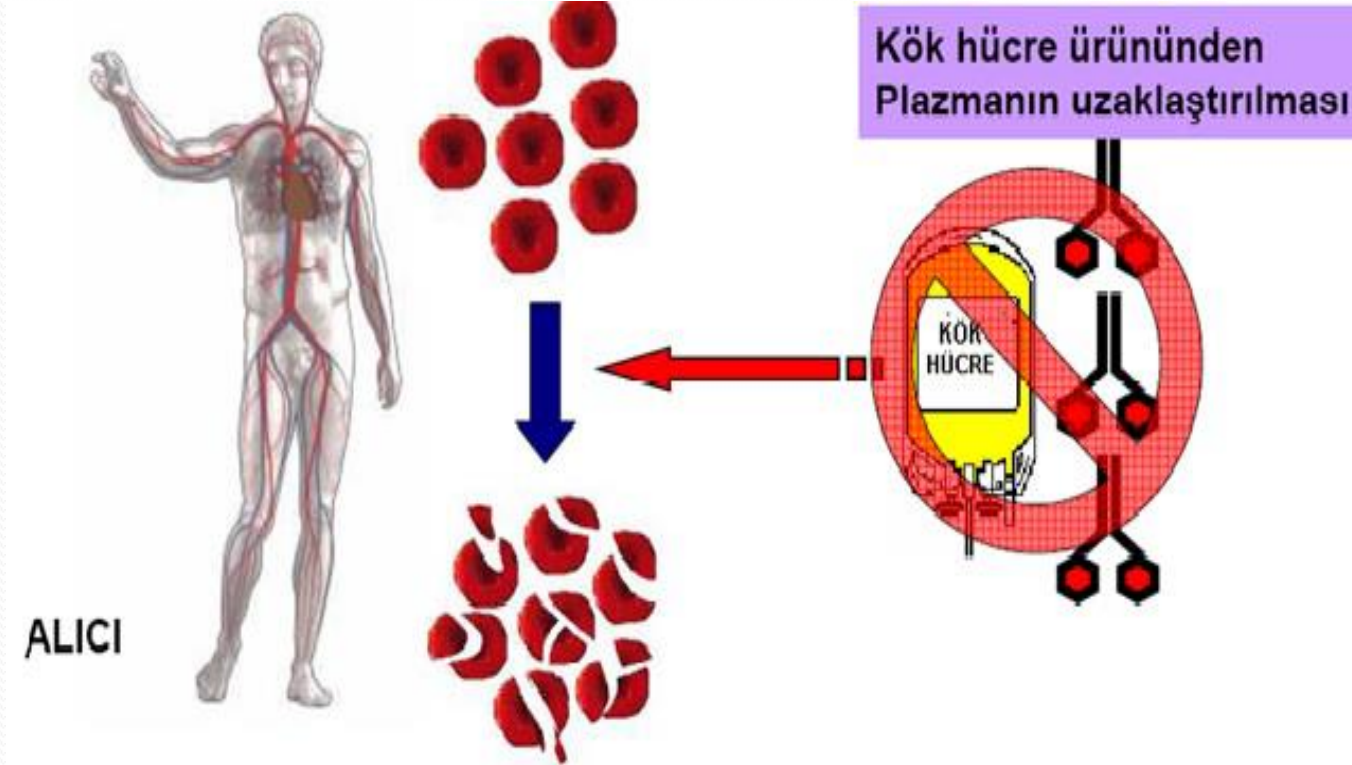

B grup

- Buradaki sorun ise alıcı ve verici plazmasında karşılıklı antikorların varlığıdır. Bu nedenle alıcı ve verici grup eritrositlerde akut ve kronik dönemde hemoliz kaçınılmazdır
- Üründen hem plazma hem de eritrosit azaltımı yapılmalıdır.

PLAZMA DEPLESYONU

-
- Minör ABO grubu uyumsuzluklarında ve,
  - Minör + Major ABO grubu uyumsuzluklarında, uygulanmaktadır

Alıcıya sunulan yabancı bir ABO izohemaglutinin söz konusudur.

(İzohemaglutinin; Alıcı kan grubu antijenlerine karşı vericide bulunan antikorlardır.)

İzohemaglutinin titresi

1:128 > ise plazma azaltması mutlaka yapılır

1:60 > ise tablo klinik olarak tartışılmalıdır.

PLAZMA DEPLESYONU YÖNTEMLERİ

- 1) HES + Santrifüj
- 2) HES + 2 saat Bekleme
- 3) Hücre işlemcisi

HES + Santrifüj

- Ürün volümününün %20 si kadar HES (%6lık) ürün Üzerine eklenir,
- Ürün ile HES'in homojen karışımı sağlanır.
- Torba 2500 rpm de 15 dk santrifüj edilir.
- Buffy coat hattına kadar plazma uzaklaştırılır.

HES + 2 SAAT BEKLEME

- **Ürün volümünün %20 si kadar HES ürün Üzerine eklenir,**
- **Ürün ile HES'in homojen karışımı sağlanır.**
- **Torba 120 dk boyunca asılı olarak bekletilir.**
- **Buffy coat hattına kadar plazma uzaklaştırılır.**

3- HÜCRE İŞLEMCİSİ

- Manuel olarak herhangi bir işlem yapılmaz.
- Cihazlardan özel programlar seçilerek otomatize işlem yapılır.

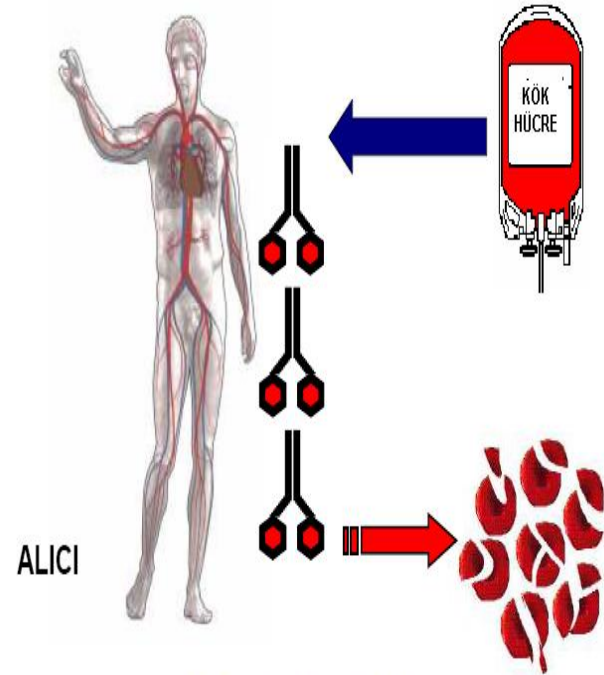

ERİTROSİT DEPLESYONU

- Majör ABO grubu uyumsuzluklarında,
- Minör + Major ABO grubu uyumsuzluklarında,
- Alıcıya ve/veya vericiye sunulan yabancı bir ABO kan grubu antijeni söz konusudur.
- Hematokrit oranı % 3-5 den küçük olmalı.

Yüksek oranda eritrosit içeren
kök hücre ürünleri

Major/çift yönlü uyumsuzluklarda oluşur

ERİTROSİT DEPLESYONU YÖNTEMLERİ

- 1- HES + Santrifüj**
- 2- HES + 2 saat bekleme**
- 3- Dansite gradient**
- 4- Otomatize Sistemler**

1- HES + Santrifüj

- Ürün volümününün %20 si kadar HES (%6lık) ürün Üzerine eklenir,
- Ürün ile HES'in homojen karışımı sağlanır.
- Torba 2500 rpm de 15 dk TERS santrifüj edilir.
- Renk değişim hattına 1cm kalana kadar eritrosit uzaklaştırılır.

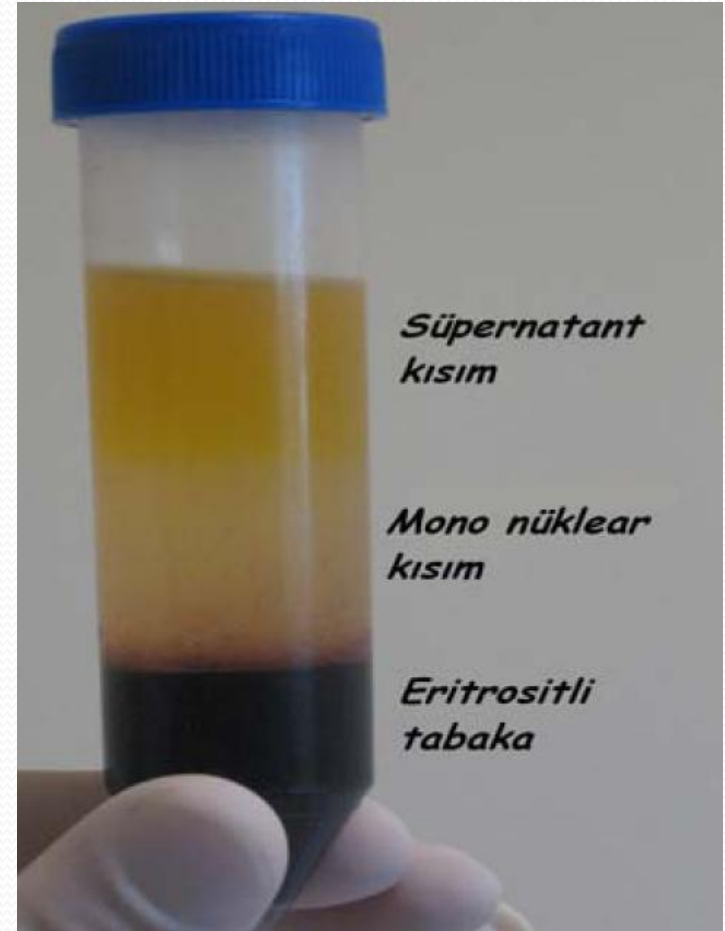

2- HES + 2 saat bekleme

- **Ürün volümünün %20 si kadar HES ürün
Üzerine eklenir,**
- **Ürün ile HES'in homojen karışımı sağlanır.**
- **Torba 120 dk boyunca TERS ve asılı olarak
bekletilir.**
- **Renk değişim hattına 1cm kalana kadar
eritrosit uzaklaştırılır.**

3- Dansite gradient

- Ürün hacminin yarısı kadar ficol üzerine yavaşça yayılır.
- 1200 rpm de 25 dk santrifüj edilir.
- Eritrosit hattına kadar buffy coat tabakası toplanır.
- Yıkama gerektirdiğinden çok fazla tercih edilmez.

4- Otomatize Sistemler

- Aferez cihazları

ALLOJENEİK KÖK HÜCRE NAKLİNDE KARŞILAŞILAN SORUNLAR

ÜRÜN KAYNAKLI SORUNLAR

- Hemoliz
- Eritrosit engraftmanında
gecikme
- Graft reddi riski
- GVHH

ÇÖZÜM

- Plazma azaltımı
- Eritrosit azaltımı
- Hücre sel manipölasyonlar
  - Pozitif seleksiyon
  - Negatif seleksiyon

GREFT REDDİ

NEDENLERİ

- Alıcı bağışıklığının yeterince baskılanamaması
- Vericiden gelen CD34 sayısının ve kalitesinin düşük olması

GRAFT VERSUS HOST HASTALIĞI

- Vericinin T lenfositlerinin alıcının hedef organlarına saldırması durumudur.
- Allogeneik hematopoetik kök hücre naklinde izlenen en sık ve önemli komplikasyondur.

GRAFT VERSUS HOST HASTALIĞI

İnsidans ve Şiddeti;

- **HLA uyum derecesi,**
- **HKH kaynağı**

Önlem;

- **Hücresel Manüplasyonlar**

HÜCRESEL MANÜPLASYONLAR

Pozitif seleksiyon

- CD34 Seleksiyonu

Negatif seleksiyon

- CD 3 Depleasyonu
- CD3 / CD19 Depleasyonu
- TCR Alfa Beta Depleasyonu
- TCR Alfa Beta / CD 19 Depleasyonu
- TCR Alfa Beta / APC Depleasyonu

- Allojenik transplantlarda GVHH 'yi önlemek için T hücreler ayrılarak negatif seleksiyonla T lenfosit yönünden fakirleştirilir
- Alternatif olarak da kök hücre pozitif seleksiyonla seçilerek T lenfositler de dahil olmak üzere istenmeyen hücreler uzaklaştırılmış olur.
- Bunların dışında otolog nakillerde bazen tümör hücrelerinin arındırılması için toplanan hücreye bazı işlemler uygulanır.

- Allogenik nakillerde nihai hedef engraftman yetersizliği riskini arttırmadan GVHH'nı azaltmaktır.
- **İşlem başarısı ;**
  - ✓ ayırma tekniklerine ,
  - ✓ infüze edilen total CD34 (+) hücre sayısına
  - ✓ kalan lenfositlerin sayısına ve içeriğine bağlıdır.

- T lenfosit sayısının ,hastanın vücut ağırlığının $1 \times 10^4/\text{kg}$ ‘dan daha az olacak şekilde azaltılması ,HLA-haplotip uyumsuz transplantlarda bile şiddetli GVHH ‘yi önleybilmektedir.
- HLA uyumlu olan akraba veya akraba dışı transplantlarda minmal CD34 dozu olan $2 \times 10^6/\text{kg}$ ‘a ulaşması gerekmektedir.
- HLA haploidantik transplantlarda greft yetmezliğini önlemek için $10 \times 10^6/\text{kg}$ veya daha fazla CD34 hücre dozuna ihtiyaç dalmaktadır

- Ex-vivo lenfosit deplesyonu veya CD34 (+) seleksiyonu için kullanılan en yaygın yöntem ;
spesifik lenfositlere veya kök hücre epitoplarına karşı yönelen monoklonal antikorların kullanıldığı ve manyetik boncuklarla işaretlenmenin yapıldığı immünomanyetik ayırma tekniğidir.

Bu metotla;

- Çok sayıda ve yüksek derecede saflaştırılmış CD34(+) hücreler,
- İstenildiği kadar düşük sayıda T hücreleri
- T-ve B- hücreleri
- Lenfosit alt kümeleri ile kombine olan diğer kök hücre kompozisyonlarının
Üretilmesine de olanak sağlanmaktadır.

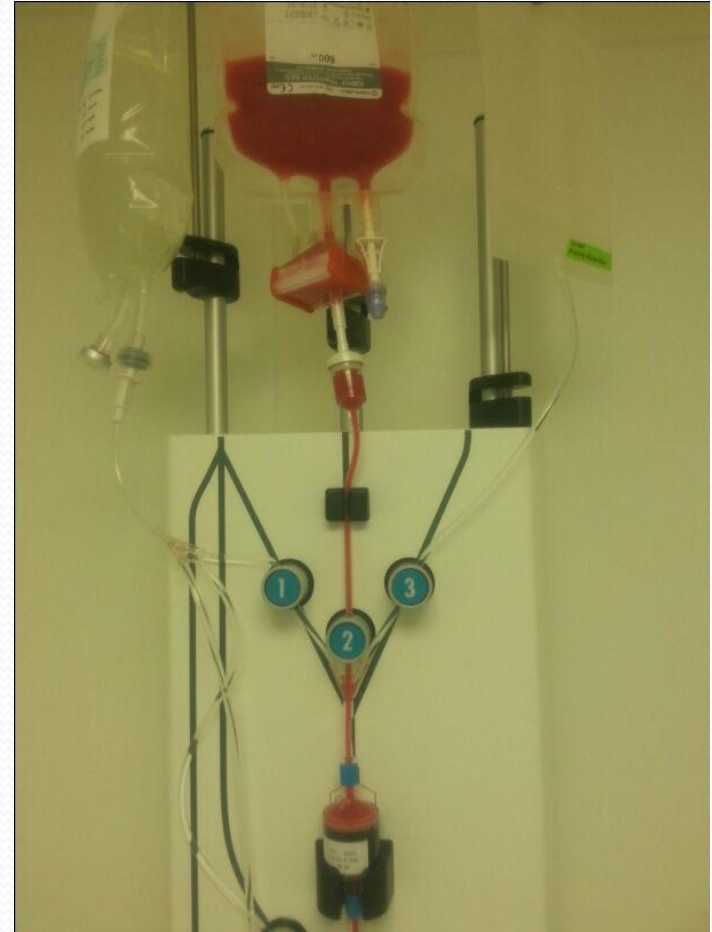
T lenfosit sayılarının veya alt tiplerinin kritik sayının altına düşmesinin sonucu olarak;

- İmmün yapılanmada gecikme
  - GVT etkisinde kayıp
- gibi olumsuz etkiler olabilir

CD 34 SELEKSİYONU

Avantajları;

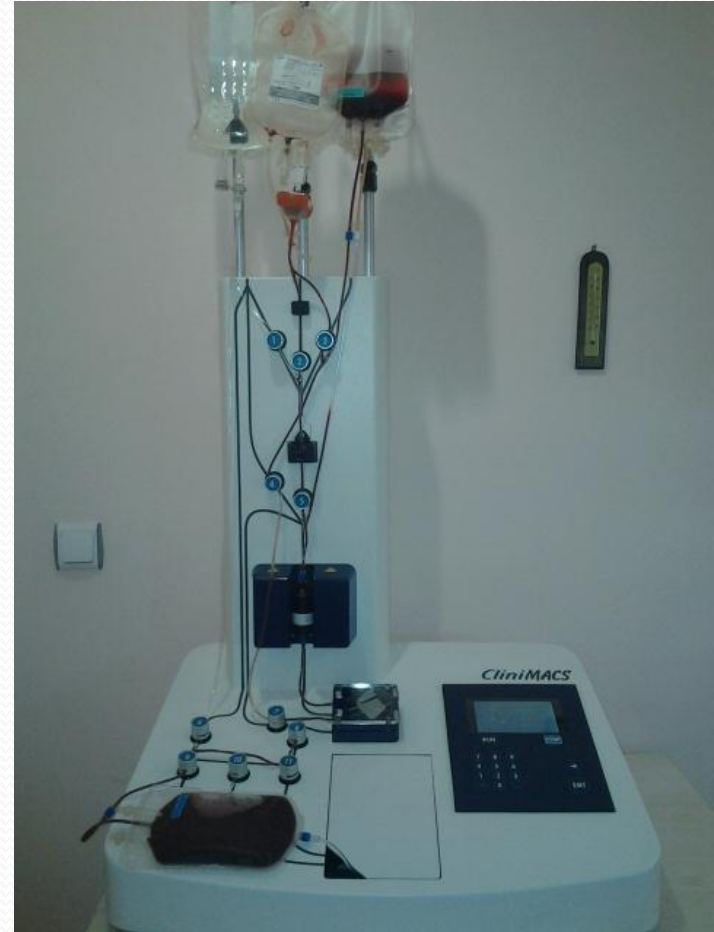
- Kök hücre sayısı yüksek,
- GVHH riski düşük

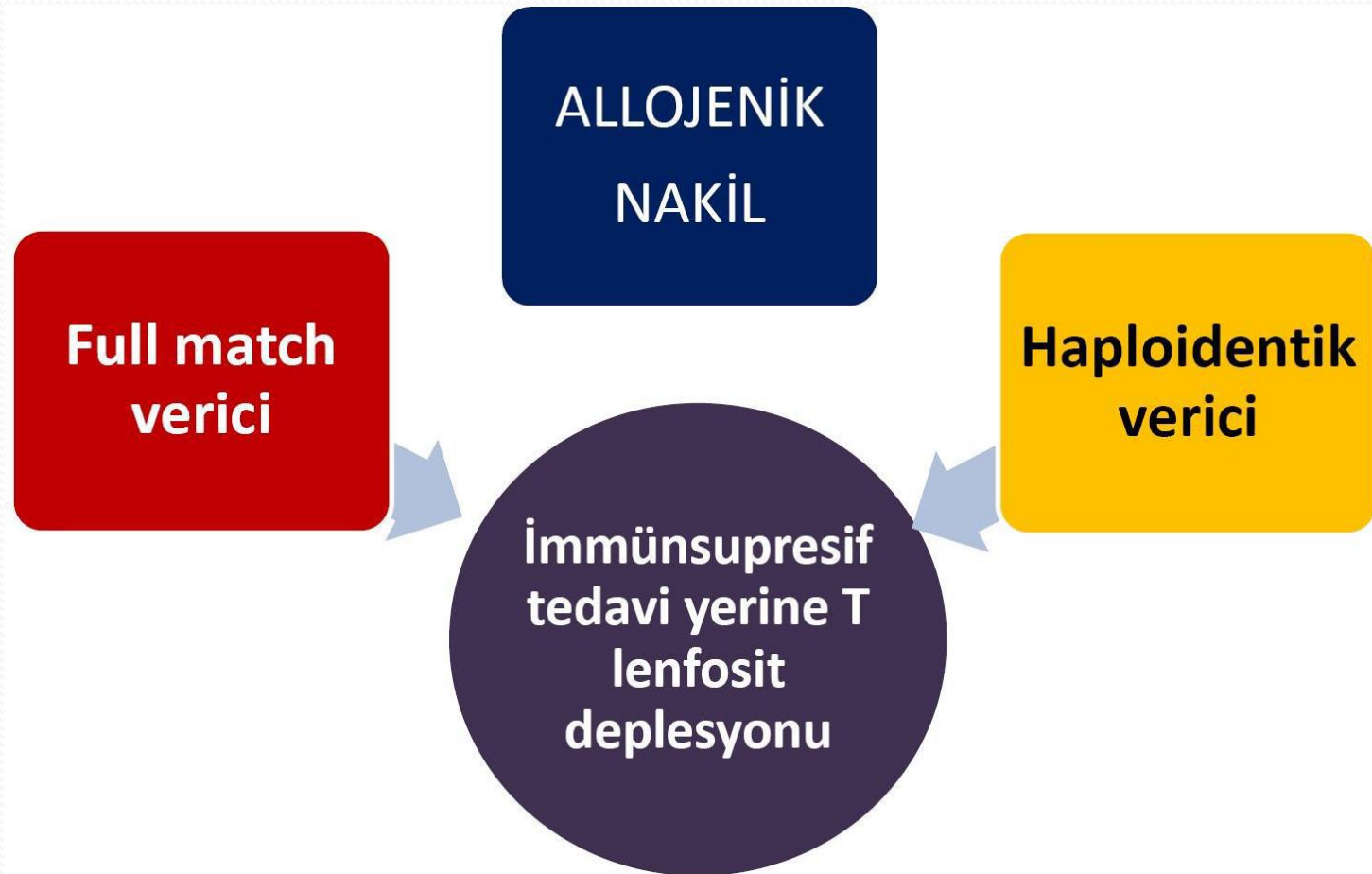
CD 34 SELEKSİYONU

Dezavantajları

- Engrafman yetmezliği olabilir.
- T hücre sayısı düşük ($<10.000/\text{kg}$),
- Geç İmmün yapılanma, ağır enfeksiyonlar ve yüksek mortalite
- Yüksek relaps sıklığı

T LENFOSİT DEPLESYONU

T LENFOSİT DEPLESYONU

- T Lenfositler GVHH neden olan hücrelerdir.
  - Alfa beta TCR pozitif T lenfositler: GVHH sorumlu tip
  - Gama Delta TCR pozitif T lenfositler: GVT 'den sorumlu tip
- Ex-vivo ortamda T Lenfositler Üründen ayrılarak uzaklaştırıldığı takdirde GVHH önlenebilmektedir.
- Toplanan üründe 50.000 /kg dan az T hücresi kalana kadar depleksyon yapılması GVHH riskini ortadan kaldırmak için yeterlidir.

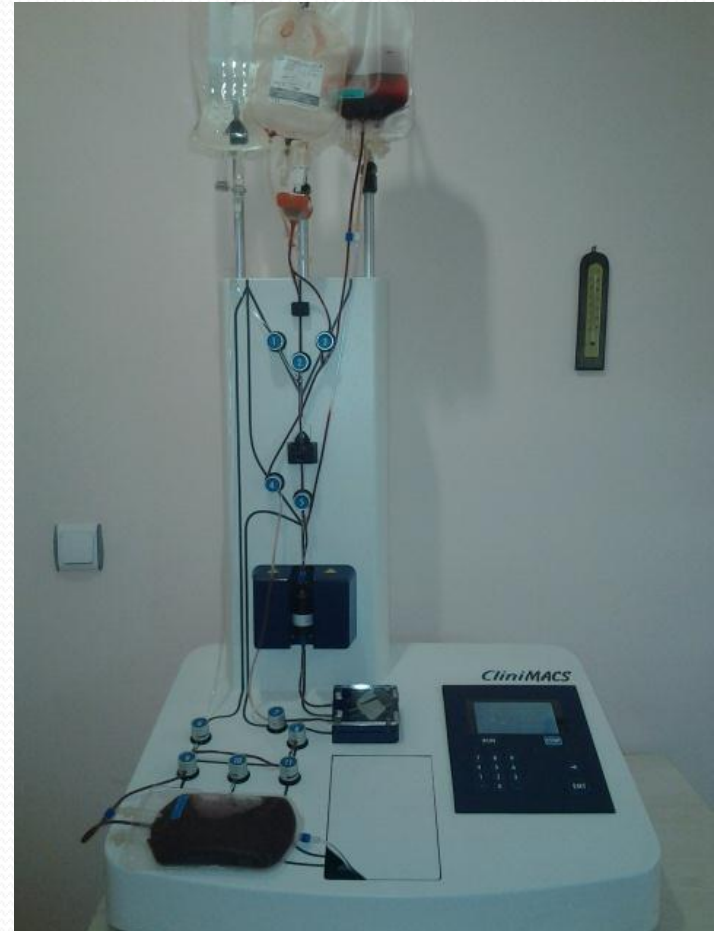
T LENFOSİT DEPLESYONU

Avantajları

- GVHH riski düşük

Dezavantajları;

- Engrafman gecikmesi veya olmaması
- GVT etkisinin ortadan kaybolması
- İmmün düzelmenin gecikmesi

CD3/CD19 HÜCRE DEPLESYONU

Avantajları;

- T Lenfosit depleksyonuna göre daha az GVHH riski

Dezavantajları;

- Engraftman yetmezliği ve Kronik GVHH riski vardır.

TCR ALFA BETA DEPLESYONU

Avantajları;

- Gama delta+ T hücreler mevcuttur (Alloreaktif değildir, anti-enfeksiyöz ve anti-tümör etki)
- GVT etkisi yüksek
- Engrafman oranı yüksek

Dezavantajları;

- GVHH riski azda olsa var

TCR ALFA BETA/CD19 DEPLESYONU

Avantajları;

- T hücre sayısı düşük
- GVT etkisi yüksek
- GVHH riski düşük

Dezavantajları;

- Engrafman oranı TCR Alfa-Beta depleksiyonuna göre düşük
- Kronik GVHH riski var.

TCR ALFA BETA /APC DEPLESYONU

Avantajları;

- APC lerin deplesyonu
(T ve B lenfositlerin aktivasyonundan sorumlu temel hücreler)
- T hücre sayısı düşük
- GVT etkisi yüksek
- GVHH riski yok
- Engrafman oranı yüksek

Dezavantajları;

- Kronik GVHH riski var.

SONUÇ

MANİPÜLASYON ŞEKLİ	ENGRAFMAN YETERSİZLİĞİ	GVT	GVHH
CD34	++	+	-/ cGVHH
CD3 / CD19	++	++	-/ cGVHH
TCR ALFA BETA / CD19	+	+++	-/ cGVHH
TCR ALFA BETA	-	+++	-
TCR ALFA BETA / APC	-	+++	-/ cGVHH

TEŞEKKÜRLER